

20/1578 - Hørings svar fra Privatperson på Høring - forslag til endring av lov om forbud mot hold av pelsdyr - via regjeringen.no

Vårt saksnummer: 20/1578

Høring: Høring - forslag til endring av lov om forbud mot hold av pelsdyr

Levert: 21.01.2021 13:06:45

Svar type:

Gruppering av høringsinstanser: Privatperson

Avsender: Lindis Hetland

Kontaktperson:

Kontakt e-post: lindishetland@gmail.com

Landbruks- og matdepartementet

Postboks 8007 Dep.

0030 OSLO 21.01.2021

Hørings svar til forslag til endringer i lov 21. juni 2019 nr. 63 om forbud mot hold av pelsdyr

Innledning Det er med tungt hjerte og mye usikkerhet at jeg skriver dette hørings svaret uten min ektemann Inge Hetland som gikk bort 09.01.2020 [REDACTED] i en alder av 43 år. Inges dødsfall var ikke relatert til pelsdyrsaken og var han her i dag ville han igjen ha skrevet et hørings svar, slik han har gjort to ganger tidligere. Jeg skriver på vegne av min mann, meg selv som nå står alene om gården og våre to døtre på 8,5år. Dette er muligens det viktigste dokumentet jeg noen gang vil måtte skrive da utfallet av pelsdyrsaken vil være totalt avgjørende for meg og min families fremtid. Jeg håper at de rette vil lese, forstå og fra nå av behandle meg, samt de andre familiene som har blitt rammet i pelsdyrsaken med verdighet og rettferdighet i tiden som kommer. Til opplysning vil informasjon fra og direkte avsnitt av Inge sine hørings svar fra 29.01.19 og 30.09.19 brukes i dette hørings svaret. Disse avsnittene er merket kursiv og (Inge 29.01.19) samt (Inge 30.09.19).

Bakgrunn Vi bor på Mjølhus gård i Hå kommune i Rogaland, og her har det blitt drevet med pelsdyr, hovedsakelig mink og tidligere rev, i rundt 60 år. Min mann, Inge, var involvert i driften i nærmere 30 år som tredje generasjons oppdretter. Jeg har hjulpet til i travle perioder fra 2007 ved siden av egne studier og jobb utenfor gården. Farmen har vært drevet godt,

og Inge har alltid vært nøye opptatt av å drive i tråd med lover og forskrifter med hovedfokus på dyrevelferd. Dette kan dokumenteres gjennom 44 tilsyn på ti år der det aldri ble avdekket avvik med tanke på dyrevelferden, og tilbakemeldingene fra inspektørene var positive hver eneste gang. Godt dyrehold gjenspeiles også i gode valperesultat og god kvalitet på skinnene som har blitt produsert. Mjølhus gård er på om lag 700 mål hovedsakelig bestående av fjell og myr, med andre ord uten mulighet til å omstilles til tradisjonell landbruksproduksjon av yrkesmessig omfang. Vi har som familie investert store summer i gården vår, både i form av selve overtakelsen ved generasjonsskifte i 2013, bygging av nytt våningshus, og bygging/utbygging og vedlikehold av pelsdyrfarmen. I tillegg kommer tilpasninger av pelsdyrfarmen til stadig skiftende lover og forskrifter. Ved generasjonsskiftet i 2013 ble kapasiteten på minkfarmen lagt til grunn for tillatelse til å bygge hus nr. 2 på gården. Vi har drevet bærekraftig, alltid betjent gjelda vår og regningene våre på tross av svingninger i skinnmarkedet. Det å drive med pelsdyroppdrett var en livsstil, man var innforstått med at det var mye hardt arbeid og mange arbeidstimer som skulle til for å lykkes. Inge stortrivdes med å drive med mink, han var meget dyktig i jobben sin og han var stolt av å kunne introdusere en slik form for gårdsdrift for våre barn. Jentene våre er født inn i pelsdyrdriften og har brukt mange timer i minkhusene og har selv fått sine egne dyr, Theo og Theoline med sine avkom igjen. Inges drøm var at de engang ville overta produksjonen.

«Tispetillegg» og farmkapasitet Etter at min mann tok over Mjølhus gård i 2013 drev han sammen med sine foreldre frem til 2016 da de av helsemessige årsaker la opp sin del av produksjonen. Ettvirkninger av en arbeidsulykke på gården tvang Inge til å redusere vår produksjon i 2017. Det var mot hans ønske å ikke kunne benytte hele gårdens kapasitet. Farmen var i tillegg på det tidspunktet lovforbudet kom under renovering, der tre minkhus var revet med plan om – og innkjøpt materiell klart til -nybygg.

I 2017 hadde vi 750 avlstisper, mens farmen har i dag en kapasitet på 2900 tisper. I tillegg er infrastruktur som opparbeidet tomt, gjødselanlegg, vannanlegg samt komplette burseksjoner, drikkerør og gjødselrenner til 200 ekstra tisper liggende klart på farmen i dag. Med enkle grep og små investeringer vil vi altså ha en kapasitet på 3100 tisper. Utover dette har vi kasser, drikkerør og gjødselrenner til ytterligere 400 tisper, som gjør at vi med noe større investeringer lett kunne økt kapasiteten fra 3100 til 3500 minktisper. 2017 er akkurat det året som departementet har bestemt seg for skal være avgjørende for uttelling av kompensasjon. Farmens umiddelbare kapasitet slik den er i dag er på 2900 tisper som gir en differanse på 2150 tisper dersom en legger antall avlstisper i 2017 til grunn. Dette er hårreisende, og da har man i tillegg ikke kalkulert inn det antall avlstisper farmen vil kunne holde med det utstyret og investeringene som allerede er gjort. For vår del er dette en total katastrofe. Inge hadde i tillegg følgende

kommentar som står seg godt i dag til tispertillegg i høringssvaret fra september 2019:

«Det såkalte «tispertillegget» tar ikke høyde for at forskjellige oppdrettere opererer med forskjellige driftsopplegg og forskjellig dyretetthet. En del oppdrettere har eksempelvis færre dyr i burene enn det som er tillatt, noe som kommer dyra til gode da velferden deres blir styrket. Man burde derfor gjøre tispertillegget om til et burtilllegg. På denne måten vil man også utligne den naturlige variasjonen i antall avlsdyr/produksjon som skjer f.eks. av markedsmessige hensyn, og som vil slå urimelig ut om man bare bruker ett enkelt produksjonsår som utgangspunkt» (Inge 30.09.19).

Hvor mange tisper en oppdretter har i 2017 sier ingenting om anlegget, og anlegget er jo bygget med en viss kapasitet for nettopp å kunne produsere deretter. At produksjonen et tilfeldig år skal være avgjørende for beregning av kompensasjon er helt urimelig. Slik saken faller i dag tas det heller ikke hensyn til de verdiene som ligger i en påstartet renoveringsprosess. Inge har tidligere poengtert dette i et tidligere hørings svar med følgende:

«Det ble i 2017 vedtatt av Stortinget at pelsdyrnæringa i Norge skulle tas vare på og sikres en bærekraftig utvikling. Dette skjedde etter en svært grundig faglig, politisk og demokratisk prosess som pågikk over flere år. For oss pelsdyroppdrettere medførte dette Stortingsvedtaket at byrden av langvarig usikkerhet i forhold til framtiden med pelsdyr ble løftet av skuldrene våre, og planleggingen av framtidig drift og utvikling kunne starte. Optimismen var tilbake i næringa; endelig fikk vi bekreftet at vi var ønsket, og at våre bidrag til fellesskapet ble verdsatt. I etterkant av Stortingsvalget senere samme år ble det dannet ny regjering bestående av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, og denne regjeringen presenterte sitt samarbeidsdokument i januar 2018. Der hadde man plutselig bestemt seg for at man ønsket å avvikle pelsdyrnæringen likevel. Stortingsvedtaket ett år tidligere var plutselig verdiløst og Pelsdyrutvalgets grundige arbeid bortkastet» (Inge 29.01.19).

Førøvrig vil jeg påpeke at pelsdyrgården er taksert til 11 200 000 kr., og er utført av Takst team 23. oktober 2019. Erstatning på gammel ordning vil gi oss en erstatning på 2 100 000 kr. Dette innebærer en differanse på 10 100 000 kr., altså taper vi over 10 millioner kroner av våre verdier.

Skatteplikt Ved nåværende ordning legges det opp til en skatteplikt basert på personbeskatning (helt opp mot 50 prosent) etter fratrukk av bokførte verdier. For vår del medfører det et stort fratrukk i erstatning. Dersom jeg får anledning til å investere i ny næringsvirksomhet kan man få et betinget skattefritak. I praksis betyr dette kun en utsettelse av skatteplikten da man mister avskrivninger ved reinvestering i nybygg. For meg er det absurd at vi i det hele tatt skal betale skatt på en slik erstatningsordning. Vi mister alle våre verdier grunnet et næringsforbud som aldri tidligere har blitt gjort i

norsk historie. Det man i praksis ber om ved å kreve skatt på kompensasjonsordningen er at vi igjen må betale skatt for noe vi blir fratatt, som er vårt og som allerede er skattet for. Det er helt urimelig og uakseptabelt. Det eneste rettferdige hva gjelder skatt, er et fullstendig skattefritak.

Rivning av pelsdyrfarmInntil nylig har jeg med pelsdyrbønder og fylkesmenn vært av den forståelsen at det vil bli gitt full erstatning til rivning og opprydding av pelsdyrfarmen. Nå i det senere har vi derimot fått signaler fra Statsforvalteren i Rogaland om føringer fra landbruksdirektoratet om at det kun er de pelsdyr hus som ble benyttet 15.01.2018 som skal innlemmes i ordningen og legges til grunn ved dekning av rivningskostnadene. Da vi i vår gård den 15. januar 2018 hadde 750 alvstisper, tilsvarer dette at vi kun utnyttet 26 % av kapasiteten på vårt anlegg. Min frykt er at jeg dermed står i fare for at jeg selv må stå ansvarlig for å bekoste de resterende ca. 74 % av rivning- og oppryddingskostnadene. Det er foreløpig ikke klart hvor høy prislappen er på rivning og opprydding på vår farm, men det er realistisk å se for seg at det her omhandler millionbeløp. Det vil med andre ord si at jeg vil sette meg i ytterligere gjeld for å rive ned livsverket til mannen min, der vi allerede har investert våre sparepenger og tatt opp lån, rett og slett på grunn av en tilfeldig dato og på grunn av et politisk spill. Dette vil igjen utelukke mine økonomiske muligheter til oppstart av ny næringsvirksomhet på gården. Dersom det i tillegg vil komme et pålegg om å rive minkfarmen innen en viss dato forplikter dette meg til å sette meg i ytterligere gjeld enn det jeg har i dag- noe som i praksis betyr at jeg og jentene mine på 8,5 år vil miste både hjemmet vårt og gården vår. Jeg har det siste året brukt mye tid på å trygge barna våre på at vi skal fortsette å bo på gården selv om pappa ikke lengre er her. Jeg risikerer nå å bli satt i en økonomisk situasjon der jeg ikke lengre har råd til å bo i eget hus på egen gård. Dersom lovteksten om rivning i tillegg tolkes til å kun gjelde to rekkers minkhus, ekskluderes våre tre haller, gjødselkum, maskinhus, nedgravde gjødsel- og vannsystemer samt elektrisk anlegg m.m. Det er helt grusomt at når det norske samfunnet legger ned en næring, og har lovet å dekke rivning og oppryddingskostnadene, så skal dette plutselig ikke dreie seg om hele anlegget som er tilknyttet virksomheten. Alt som er etablert for pelsdyrdrift på vår gård er nødvendig for å kunne drive en slik næringsvirksomhet. Det er da også en selvfølge at utgifter for hele anlegget dekkes fullt ut når det gjelder rivning og opprydding.

Etablering av ny næringsvirksomhet og omstillingDa vår pelsdyrgård er bestående av hovedsakelig fjell og myr er det vanskelig å se for seg en nyetablering av en ordinær landbruksvirksomhet. Jeg har som utdannet og praktiserende psykolog begrenset kunnskap om det å drive en gård, samt at jeg ikke er i en økonomisk situasjon som eneforsørger for to barn der jeg kan risikere å sette oss i ytterligere gjeld. Dersom jeg skal kunne se for meg en ny

næringsvirksomhet på vår gård vil det kunne være aktuelt å tenke i nye baner, og gjøre Mjølhus gård om til en «Inn på tunet-gård». Her ville jeg kunne ha brukt min fagkompetanse, det ville være mulig å utnytte gårdens ressurser maksimalt, samt at en slik næring ville kunne bidra til økt fokus på «grønn omsorg» som en samfunnsressurs. I kontakt med både Hå kommune og Innovasjon Norge har jeg blitt møtt med bare positive tilbakemeldinger. Det er imidlertid umulig å se for seg at jeg økonomisk klarer å etablere en «Inn på tunet-gård» uten en riktig erstatning, og når jeg i tillegg står i fare for å måtte dekke 74 % av utgiftene til rivning av anlegget som Inge og hans familie møysommelig har bygget opp gjennom generasjoner. Da blir det umulig for meg å kunne starte opp med noe som helst av ny type næring på gården og utnytte dens ressursgrunnlag.

Tapte arbeidsinntekt I høringsvar forfattet av Inge i september 2019 skrev han følgende om tapte fremtidige arbeidsinntekter:

«I tillegg til tapet i formuesverdi, kommer tap av framtidig inntekt fra virksomheten. Jeg vil, med min spesifikke kompetanse som minkoppdretter, en kompetanse som er verdiløs på arbeidsmarkedet, kunne oppnå en lønn på omkring 300-350.000 kroner pr. år i en ny jobb. Som pelsdyroppdretter har jeg i perioden 2011-2017 hatt en skattbar, personlig inntekt fra virksomheten på ca. 600.000 kroner pr. år. Man kan dermed anslå at jeg vil få et inntektstap på mellom 250 og 300.000 kroner pr. år, hvis jeg altså kommer i arbeid. Som 42-åring har jeg cirka 25 år igjen som yrkesaktiv. Dette vil medføre et direkte inntektstap på mellom 6 og 7,5 millioner kroner for meg. Som man ser av regnestykket, så vil jeg miste over 7 millioner kroner i formuesverdi med forslaget fra regjeringen. Det viser tydelig at bokført verdi er en svært uegnet størrelse for å beskrive den reelle verdien av pelsdyrfarmen min. Dette er verdier jeg og familien har bygd opp ved å investere både lånte penger, oppsparte penger og stor egeninnsats gjennom mange år for å skape en næringsvei og en arbeidsplass som skal kunne kaste av seg over lang tid og som skal betjene våre banklån og andre økonomiske forpliktelser. Dette er vår familieformue. I tillegg kommer altså tapet av framtidig næringsinntekt fra virksomheten, som gjør at samlet tap for meg vil kunne komme opp i mellom 14 og 15 millioner kroner med dagens forslag til kompensasjonsordning» (Inge 29.09.19).

Fra et psykologfaglig perspektiv Dette avsnittet velger jeg å skrive som fagperson, uten noen tilknytning til noen fagorganisasjon. Jeg er psykologspesialist i klinisk voksenpsykologi, og jeg er sjokkert over hvordan samfunnet vårt har og fortsatt behandler de familiene som er rammet av pelsdyrforbudet. Den 18. januar 2021 har disse familiene levd i usikkerhet i 3 år, og tryggheten og framtidshåp er enda ikke sikret. For voksne borgere i Norges land bør det være allmenn kjent at dersom man lever under kontinuerlig enormt press over lang tid kan dette forårsake alvorlige konsekvenser både på individnivå og på samfunnsnivå. For den enkelte kan

enorm og langvarig påkjenning resultere i søvnvansker, håpløshet, fortvilelse, store bekymringer og motivasjonsproblemer. Det kan føre til depresjon, utmattelse, utbrenthet, angst og i verste fall tanker, planer og til og med forsøk på å ta sitt eget liv. Psykiske utfordringer grunnet lovforbudet og erstatningsordningen kan igjen påvirke familierelasjoner, parforhold og evne til å fungere som omsorgsperson for egne barn. I tillegg er det stor fare for at pelsdyroppdrettere utvikler skamfølelse over å bli «dømt» som forbrytere uten å ha begått noen lovbrudd. For flere har det å drive med pelsdyroppdrett vært en del av ens identitet, og den har gjerne vært basert på stolt familietradisjon. Å frata noen et livsverk, livsgrunnlag og identitet er noe helt annet enn å «miste jobben», og det er da ikke «bare å få seg en ny jobb». Det kan være vanskelig å omstille seg til nytt arbeid grunnet mange årsaker, både av fysisk og psykisk art, som igjen får konsekvenser for Norge på samfunnsnivå. Noen vil mangle utdanning og arbeidserfaring fra andre jobber/yrker, noen vil være eldre borgere med kort tid igjen innen arbeidslivet. Noen vil muligens ha behov for større tilrettelegging innen nytt yrke da det å være selvstendig næringsdrivende gir rom for egne tilpasninger. For de som har motivasjon, mulighet og overskudd til etablering av ny næringsvirksomhet vil det være helt nødvendig at det foreligger økonomisk mulighet til det. Det å «stå på vent» og ikke vite hva man skal og om man kan- er en massiv påkjenning for den enkelte, det kan føre til langvarige sykemeldinger og uføretrygd. Med andre ord vil dette kunne bli en betydelig og kostbar utgift for det norske samfunnet og ulike lokalsamfunn. Den norske stat har de siste tre årene satt en hel aktiv yrkesgruppe ut av spill uten å forstå og forutse hvilke konsekvenser dette vil få. Det er alarmerende! Det er uhørt og svært skremmende dersom regjeringen, staten og det norske folk ikke evner å se hvilken påkjenning pelsdyrsaken har vært for de familiene som er rammet. Heldigvis for Norge er pelsdyroppdrettere en robust liten gruppe som står sammen i stormen. Vi skal være utrolig takknemlige for at denne saken til nå ikke har resultert i alvorlige og tragiske hendelser der liv har gått tapt.

Fra et personlig perspektivDet er utfordrende å være samlet og saklig når skal redegjøre for hvorfor man skal ha rett på sine egne verdier, når ens egne styresmakter har gjort sitt til at man har mistet totalt fotfeste. Tall og beregninger kan ikke beskrive hvordan det er å oppleve at barna dine på 8 år gråter over å ha mistet sine egne mink som de har hatt over flere år. Det er hjerteskjærende når man gjennom flere år ser fortvilelsen i øynene på ens kjære, og skuffelsen hos egne svigerforeldre. Å leve i uvisshet er uholdbart, og det tærer på alt av krefter å ikke vite hva fremtiden vil bringe. Det føles så urettferdig å bli straffet for noe uten å ha begått noe lovbrudd, og bli fratatt alt det man har jobbet så hardt for. Jeg er oppdratt til å ikke tro det verste om folk, vise respekt for andre mennesker og ha tiltro til samfunnet og fellesskapet. Som voksen har jeg gang på gang de siste 3 årene blitt sjokkert

over hvordan statsmakten i Norge kan behandle sine borgere. Jeg har store vansker med å akseptere den arrogansen jeg har sett fra flere av de som skal lede landet vårt. Å akseptere at pelsdyrsaken kun har vært en brikke i et maktspill, og at hvem som er rammet virker til å ha hatt minimal betydning, er en vanvittig stor kamel å skulle svelge. Da forbudet mot oppdrett av pelsdyr ble klubbet igjennom ble det feiret med kake på trappene til stortinget. For noen handlet denne saken om dyrevern, for andre handlet det om identitet, flere generasjoners gårdsdrift, tapt levebrød og tapte verdier. Av og til må man bare være enige om å være uenige- og det vil antagelig aldri bli enighet om det er dyremishandling å drive med pelsdyroppdrett. Da forbudet mot pelsdyroppdrett var endelig, burde saken hatt fokus på hvordan man best mulig kunne ivareta de som har drevet en lovlig næringsvirksomhet og som har mistet alt. Det er skammelig å se hvordan pelsdyrsaken har blitt håndtert fra ende til annen. Jeg har flere ganger lurt på hvor medmenneskeligheten har blitt av, og jeg er flau, sint og rystet over at Norge behandler borgerne sine på en slik måte! I denne omgang er det pelsdyrbønder som er sterkt skadelidende. Hvem blir de neste som ofres på det politiske spillets alter? Partiet Venstre med Grande i front og med Solbergs aksept, har gjennom sine egoistiske politiske posisjonsforhandlinger gjort enorm skade på omdømme, livsgrunnlag og framtidsmuligheter for pelsdyrbønder over hele Norge. Det har allerede blitt gjort enorm skade, men det gjenstår å se om man faktisk har lært noe av denne tragedien, eller om pelsdyroppdrettere blir behandlet grovt urettferdig og uverdigg også i tiden fremover.

Konklusjon og oppsummeringJeg var så heldig å få være med fantastiske mennesker på stortinget 10. februar 2020. Der var jeg vitne til en klar enighet i debatten om at pelsdyroppdrettere har blitt utsatt for en lang og urimelig behandling ved forbudet om pelsdyroppdrett og kompensasjonsordningen. Det var en følelse av optimisme og rettferdighet jeg tror flere med meg kjente på fra salen den formiddagen. Likevel sitter vi her, snart 1 år etter, og usikkerheten og de tunge kampene foregår utrolig nok fortsatt. I hele 3 år har vi levd i usikkerhet og kjempet en kamp som virker å aldri ta slutt. Nå MÅ det bli en rettferdig avslutning på denne tragedien. Men for at det skal skje må følgende på plass:

- Vi må få dekket våre totale tap – fullt ut.
- Anleggets kapasitet må legges til grunn, ikke tispetall for 2017.
- Påbegynt reovering med tilhørende innkjøpte nyinvesteringer av pelsdyrfarmen må erstattes.
- Totalt skattefritak.
- Dekking av utgifter til ALL rivning og opprydning tilknyttet hele pelsdyranlegget.
- Pelseriene må inkluderes i de økonomiske beregningene.

Dersom jeg får rett i min bekymring om at jeg i tillegg står i fare for å måtte dekke 74% av riving- og opprydningskostnadene vil dette sette meg i mange millioner kroners ekstra gjeld. Denne gjelden må tillegges gjeld som allerede eksisterer på pelsdyrfarmen. Jeg risikerer da å miste alt, eget hus og egen gård. Dersom den dagen kommer forventer jeg staslig besøk fra den norske stat her på gården, at våre døtre på 8,5 år blir sett rett inn i øynene og blir forklart hva som skjer og hvorfor dette skjer. Den samtalen tar ikke jeg, for Inge og jeg har oppdratt døtrene våre godt, og lært dem om respekt, medmenneskelighet, at dersom du følger regler og gjør ditt beste så vil ting gå bra til slutt. Jeg har ikke tenkt til å knuse troen på våre grunnverdier, det får noen andre da ta ansvaret for. Jeg registrerer at flere mener at nåværende kompensasjonsordning er god, og at det er en ordning jeg bør være godt fornøyd med. Å utrykke noe slikt vitner enten om uvitenhet eller manglende evne til medmenneskelighet. Å bli satt i milliongjeld og å risikere å miste alt, uten å ha gjort noe galt, kan da virkelig ikke være det som innebærer det å være «skadesløs». Det er ubegripelig hvis regjeringen nok en gang, etter tre forkastede forslag fortsatt mener at antallet tisper vi hadde et tilfeldig år skal være avgjørende for hvordan vår livssituasjon skal se ut i all overskuelig framtid. Jeg formidler gjennom dette høringssvaret at jeg aldri kommer til å akseptere at en del av vilkårene satt for nåværende kompensasjonsordning skal videreføres i kommende lovendring. Det ville heller aldri min mann gjort.

Mvh

Lindis Hetland, stolt kone av avdøde minkoppdretter Inge Hetland

Alle svar må gjennom en manuell godkjenning før de blir synlige på www.regjeringen.no.